

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Adaus economic la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 30 Noemvrie v. 1907.

Nrul 31.

Veniți cu drag sub steagul muncii noastre.

Cînd scriem aceste șire, abia au trecut trei zile, de cînd cetitorii noștri au la îndemînă Prospectul pentru înființarea unei Centrale pentru tovarășii sătești și Convocarea pentru adunarea generală de constituire.

Și cu toate aceste din multe părți am primit deja scrisori de încurajare, scrisori prin care să promițe cu toată însuflețirea sprijinul, pentru această lucrare.

Nu ne-am îndoit nici un minut, că pornirea pentru alcătuirea unei Centrale — fire-ar fi fost ea venită din orice parte — e bine primită, pentru-că răspunde unei trebuințe reale și arzătoare! Toți cei înțelegători și cu tragere de inimă pentru binele poporului dela sate, așteptau o astfel de pornire după-ce sunt încredințați de minunata putere, ce sălășluește în tovarășii.

Vreme de doi ani de zile, am tot pregătit terenul, am scris, am cuvîntat, am îndemnat, am făcut propuneri — ca să se apuce o cale potrivită, să avem și pe satele noastre folositoare tovarășii.

Satele — spre marea noastră bucurie, n'au rămas nepăsătoare indemnurilor noastre.

Insuflețirea și dorul de a lucra prin tovarășii, ce-l vedem talmăcit prin sutele de scrisori, ce ne-au sosit ne sunt chezașia, că munca, ce o va face înființînd o Centrală, va găsi ogoare roditoare! Mai ales că și o parte a cărturarilor și bărbaților conducători ai neamului nostru, e încredințată că numai prin tovarășii să mai poate înmulți și să poate păstra avutul satelor noastre. Cine dă sprijinul — plugar și cărturar — pentru înființarea tovarășiei Centrale, dovedește, că înțelege rostul trebuințelor poporului și dorește să-l ajute într'adevăr!

Pentru înlesnirea celor-
doresc să se înscrie ca membri la Tovărășia Centrală — alăturăm la acest număr o muștră de „Declarație de membrii” — pe care rugăm să le scrie pe o coală de hîrtie și să le subscrie cei-ce întră ca membri. Declarațiile de membru, precum și taxele în bani, pomenite la punctul 9 din Prospect, rugăm să

se trimită cît de curînd la adresa Administrația „Libertatea” în Orăștie (Szászváros).

*

Spre știre. Insemnăm aci de nou, pentru cei-ce ar fi uitat s'au n'ar fi cetit la timp ce spusese despre Centrala aceasta, — că cel-ce subscrie quote (acții) e ca și cum ar subscrie acții la o bancă, are drepturile unui acționar și i-să chezeșuește cel puțin 6% camete după banii săi.

Dar' afară de acest folos al său personal, tot cel-ce subscrie acții la Centrala noastră, face un mare bine întregului popor, căci cu acei bani Centrala va ajuta înființarea de tovarășii economice pe sate, împrumutîndu-le pe cît poate și dîndu-le viață și putere!

Tot Românul cu inimă să grăbească dar' a subscrie acții la Centrală, punînd și el umărul la o pornire care tinde la înflorirea materială a poporului nostru!

Prospect

pentru înființarea unei CENTRALE pentru tovarășii sătești, la Orăștie.

1. Firma însoțirii va fi »Tovărășia Centrală« (Központi szövetkezet) din Orăștie (Szászváros).
2. Scopul »Tovărășiei« este: să ajute și să promoveze dezvoltarea, consolidarea și înaintarea economică în general, și în special a satelor, mai ales:
prin înlesnirea producțiunii și a valorizării de produse agricole și industriale, prin valorizarea și vînzarea de unelte, mașini, semințe și altoi, prin ajutorarea culturii de vite, prin procurarea de materii prime pentru industrie și de articli de consumație, prin arendarea și parțelarea de moșii, prin mijlocirea de capitale și izvoare de muncă și cîștig, prin mijlocirea de asigurări de tot felul, și prin cîștigarea și darea de informații economice.
Toate aceste le va îngriji tovarășia Centrală sau direct, sau prin tovarășii sătești, după-ce ținta de căpetenie a acestei tovarășii este: să înființeze și să ajute înființarea de tovarășii economice de producțiune, valorizare, consum, credit și arendare, mai ales pe sate.
3. Tovărășia Centrală își întinde lucrarea întru-cît să va putea peste întregă țara.
4. Membru al Tovărășiei Centrale poate fi ori-care cetățean integru al țării, care e credincios și însuflețit pentru steagul întovărășirii, precum și Tovărășiiile sătești și alte corporații și persoane morale — ce stau în afară de politică.
5. Capitalul însoțit al »Tovărășiei Centrale« să formează:
 - a) din quote (părți, acții) de cîte 10 coroane (zece coroane), ce sunt a să plăti în cel mult 5 rate, și în vreme de un an.
 - b) din părți fundamentale de cîte cel puțin 100 coroane și cel mult 1000 coroane, subscribe de Tovărășiiile sătești, de institute de bani ori de alte corporații și de privați.
 - c) Din donațiunile, ce să vor face sau cu un scop anumit, sau cu scopul de a sprijini acțiunea pentru tovarășii.
6. Răspunderea proprietarilor de quote a țarmurită (limitată) numai pînă la de 5 ori suma quotelor subscribe.
7. Răspunderea proprietarilor de quote fundamentale, să estinde numai pînă la suma subscrisă, — întocmai ca și a donatorilor.
7. Fie-care quotă are drept la un vot; o quotă fundamentală la 5 voturi după fie-care 100 coroane; donatorii au numai vot consultativ — ca donatori. Mai mult ca 10 voturi însă nime, sub nici un titlu, nu poate esercia.
8. Tovărășia Centrală să înființeze pe timp nehotărît. Membrii însă pot repăși în conglăsuire cu rînduelile legii comerciale ungare din 1875 respective în conglăsuire cu rînduelile legii despre tovarășii.
9. Intrarea ca membru la »Tovărășia Centrală« să face prin subscrierea »Declarației de membru«, care e a să trimită, împreună cu 2 coroane după fie-care quotă (ori 20 coroane după fie-care quotă fundamentală) și 1 cor. spese de fondare, pînă în ziua adunării de constituire, la adresa »Admin. Libertatea« în Orăștie-Szászváros — care, împreună cu fondatorii, răspunde pentru sumele primite.
10. Adunarea generală de constituire, să va ținea în Orăștie, în prima Duminică după sărbătoarea Sftului Nicolae — la ora 2 d. a.

Orăștie — Hunedoara, la 30 Noemvrie 1907.

Pentru fondatori:

Yașile C. Osvadă,

Directorul însoțirii »Agricola« și redactorul »Tovărășiei«.

Până acum au anunțat înțrarea ca membri ai »Tovărășiei Centrale« următorii:

Banca „Lipovana» din Lipova	anunță	cel puțin	2000	coroane.
» »Grănițerul« din Dobra,	anunță	subscrieri de quote de	1000	coroane.
» »Cordiana« din Fofeldea	anunță	quote de	100	coroane.
» »Brădetul« din Orlat	anunță	înțrarea ca membru		
» »Economia« din Cohalm	»	»	»	»
Banca „Orăviceana» din Oravița	anunță	înțrarea ca membru		
» »Agricola« din Hunedoara	»	»	»	»
Dl Dr. Alex. Mocsonyi din Birkiș	»	»	»	»
» Ioan Moța din Orăștie,	anunță	25	membri	
» Vasilie Nemeș din Cojocna	»	20	»	
» Teodor Rotariu din Prigor	»	5	»	
» Alexa Țăran, înv. din Vojtec	»	25	»	
» Rem. Perian, preot din Mircovaț	»	3	»	
» Petru Panga, neg. din Zgribești	»	25	»	
» George Bija din Poiana	»	mai mulți	»	
» Ladis. Nandra, preot din Silvaș	»	4	»	
» G. Comșia. păd. din Ilva mare	»	30	»	
» I. Serb dudum. din Poiana Sibiiului	»	30	»	
» Ignat Borza, cantoner în A. Julia	»	3	»	
» Bucur Lupescu din Ibănești	»	5	»	
» V. Nicoruța preot în Cușuiș (Bihor)	»	20	»	
» T. Hărșan preot în Chimit. de Câmp.	»	3	»	
» Dr. Ioan Pop. avocat în Brad	»	25	»	
» George Băltian, înv. în Zsidovár	»	15	»	
» Ioan Roșu, cantor din Straja	»	10	»	
» Ioan Roșu, înv. dir. din Buteni	»	20	»	
» Nicolae Danciu, înv. din Jebel	»	30	»	
» Toma Hațegan, neg. în Batta	»	6	»	
» Procopiu Stanciu, întrepr. Căpîlna	»	10	»	
» Ales. S. Muntean, neg. Roșia	»	15	»	
» Ioan Nicoara, măsar din Beriu	»	30	»	
» » » » Sărăca	»	10	»	
» I. Tipeiu, din S. Sebeș	»	3	»	
» E. Drăgan, din Tătlirlaua	»	3	»	
» A. Mihaescu, preot în Lunca Cernei	»	6	»	
» Pavel Beșa din Borgo Prund	»	5	»	
» P. A. Mihuț preot și dir. în Hondol	»	12	»	
» Ioan Franțiu din Cerova	»	20	»	
» Moise Pribeag din Streiu-Plopi	»	10	»	
» Teodor Nagy preot în Zau	»	5	»	
» Teodosiu Popa, preot în Furcșora	»	30	»	
» Moise Comșa din Cața	»	2	»	
» I. Bercan, preot din Mercheașa	»	27	»	
» Petru Poenariu, înv. în Mercina	»	25	»	
» Iosif Criste din Dobra	»	20	»	
» Iosif Muntean din Borband	»	20	»	
» Vasilie Indre, înv. din Someș-Gorolău	»	10	»	
» Vasile Hagea din Măgina	»	3	»	
» George Bălan din Comloșul mare	»	50	»	
» Gavril Todica, contabil din Geoagiu	»	30	»	
» » » » din jurul Geoagiului	»	100	»	
» George Daniil, înv. din Căstău	»	10	»	
» Moise Oprișiu din Armeni	»	25	»	
» Virgil Amandia din Ictar	»	30	»	
» Ioan Bojan din M. Szt.-Iakob	»	40	»	
» Dim. Popovici și Nic. Lazarescu din Șiria	»	20	»	
» Iosif Bena din Vrani	»	10	»	
» Gavril Bude, înv. în Suciul de sus	»	20	»	
» Juga Ioan I. Filimon din Brîznic	»	10	»	
» Petru Milotin din Doman	»	20	»	

Au mai anunțat:

Dl Ioan I. Lăpădatu, directorul »Ardelenei«	»	1	»
» Nicolae Macrea, cassarul »Agricolei«	»	5	»
» George Rain, preot în Nădășdia-inf.	»	2	»
» Nicolae Rimbaș, comerc. în Hunedoara	»	2	»

și alții o mulțime înștiințați cu vorba și înștiințându-să și acum.

Înștiințări să mai primesc și cele sosite până la adunarea de constituire, au drept de hotărîre la adunare, și se vor publica în »Tovărășia« ca răspunsuri a acelor suflete bine primitoare și bine înțelegătoare, cari ne-au întins printre cei dinții mâna de ajutor la pornirea unui lucru mare și bun pentru poporul nostru cel prea rămas napoi! Salutăm cu drag pe cei înștiințați și pe cei ce vor veni!

Convocare.

P. T. domnii care au scris quote și toți aceia, care aprobă și doresc să sprijinească alcăluirea »Tovărășiei Centrale« din Orăștie, în baza prospectului alăturat sunt chemați cu toată dragostea să ia parte la

adunarea generală de constituire a »Tovărășiei Centrale« din Orăștie, ce să va ținea în Orăștie *Duminecă în 9/22 Dec. n. 1907*, la ora 2 d. a. în localul școlii române.

Programul adunării:

1. Alegerea unui președinte ad hoc și constituirea biroului.

2. Tălmăcirea scopului înființîndei »Tovărășiei Centrale«.

3. Prezentarea și desbaterea proiectului de statute.

4. Hotărîrea asupra înființării tovarășiei și raportul fondatorilor.

5. Alegerea direcțiunii și a comitetului de supraveghiere.

6. Luarea de măsuri pentru înregistrarea firmei la tribunalul reg. ung.

Eventuale propuneri.

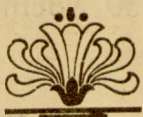
Fondatorii.

Asigurarea vitelor.

Am nerăspunse 14 scrisori, prin care mi-să cer explicații și îndrumări în treburi de asigurare a vitelor, mai ales pentru alcătuirea de tovarășii ocazionale în acest scop. Tot asemenea sunt încă dator cu reflexiunile ce să impun după răspunsul dat de dl director al băncii »Plugarul« din Cacova în treaba cu tovarășia ocazională, ce s'a înființat acolo pentru asigurarea vitelor cu ajutorul băncii.

Și unora și altora anume le-am rămas dator cu răspunsul. După-ce pricina, care m'a silit să nu le răspund s'a trăgănat mai mult decît credeam la început — mă găsesc dator să dau următoarele lămuriri, după care sper că cei în așteptare nici nu să vor supăra nici nu-și vor perde răbdarea.

Văzînd că dintre toate soiurile de întovărășire, azi la poporul nostru mai cu ușorul și mai repede e primită tovarășia prin care să fie asigurați în contra pagubelor în vite — mi-am dat toată silința să pot servi în treaba asta, cu cele mai largi lămuriri. Cu treaba asigurărilor de vite — așa cum s'a



surat, ori cu familie, să aibă odăe și cămară deosebită. In ce privește zidirea ori transformarea locuințelor slujilor, stăpînul e dator a să îngrijă, ca dela punerea în vigoare a acestei legi cel mult în 10 ani toți slujii să aibă locuințe bune și sănătoase.

Dacă însuși sluga, ori nevasta slujii pe an, sau copilul acestuia, mai tinăr de 12 ani, care trăește cu el împreună, să îmbolnăvește, doctorul și toate cheltuelile de apotecă (farmacie), vreme de 45 de zile, le plătește stăpînul.

Stăpînul, care plătește dare mai puțin de 200 coroane, jumătate, iar' cel ce plătește mai mult de 200 coroane, a zecea parte din toate cheltuelile avute cu curarea (vindecarea) nevetei și a pruncului mai tinăr de 12 ani al slujii, are dreptul să le detragă din simbria slujii. (Spre pildă, dacă curarea (sau tămăduirea) face 10 coroane,

stăpînul mai bogat poate detrage din simbria slujii 1 coroană, iar' stăpînul mai sărac 5 coroane). Trăsura după doctor și la farmacie încă are să o dea, ori să o plătiască stăpînul.

(Va urma).

STIRI

Imbrățișați cariera comercială!

Pătruns de importanța carierei comerciale și a clasei comercianților, care este până acum în proporție cu forța noastră numerică relativ slab reprezentată în sinul poporului nostru, P. S. Sa episcopul Ioan I. Papp din Arad a lansat în zilele acestea — precum să anunță — cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale de sub jurisdicțiunea consistorului aradan un circular, prin care îndeamnă cu toată căldura tinerimea română de a imbrățișa în număr cît mai mare cariera comercială, pentru care poporul nostru din unele ținuturi are aptitudini înăscute.

Circularul s'a lansat la invita-

rea „Cercului comercianților aradani“, care și-a oferit serviciile pentru plasarea absolvenților români ai școalelor populare ca ucenici pe la comercianți.

Exemplul consistorului aradan ar putea fi urmat și de celelalte consistoare ale noastre, iar' serviciul de plasare al elevilor l'ar putea face prin diferite centre, unde nu există reuniuni de meseriași, fără a-'și impune o sarcină prea grea chiar și conducătorii institutelor noastre de bani.

*

Legea pentru tovărășii, ce e plănuită să se facă cam greu să apropie de întrupare. Rînd pe rînd își spun părerile lor asupra proiectului noiei legi cele mai de seamă corporații din țară. Agricultorii mai ales nu sunt mulțumiți cu unele rînduiri ale noiei legi, prin care lucrările li să par că vor fi prea strînse în curele, industriașii asemenea nu sunt mulțumiți. Numai negustorii par a fi mai mulțumiți, mai ales în urma rînduiri, ce ar cuprinde noua lege, ca tovărășiile de consum să nu poată vinde decît la membrii. Ei cer apoi și aceea, ca tovărășiile de consum să nu poată vinde pe

credit, să nu-'și poată deschide filiale și să nu aibă licență nici de beuturi, nici de tutun și sare. Cererile negustorilor însă abia vor fi împlinite, după-ce acele n'au nici o îndreptățire, căci în urma urmelor și tovărășiile de consum sunt negustori. Atît că prin ele cîștigă mulțimea pe cînd prin bolta unui negustor cel mult cîștigă el. Ce-are îndreptățit dar ca un om să aibă drepturi mai mari ca o mulțime? Cererile contra tovărășiilor și teama de aceste o nutresc mai ales negustorii străini de poporul, în mijlocul căruia lucră și a căror câștiguri numai până atunci înfloreau până n'au concurență isvorită din sinul poporului. Negustorii noștri știm, că sunt prietini tovărășiilor pentru că alătura cu ele și ei se ridică. Poporul avînd tovărășii de consum știe prețul bolta românească.

După toate semnele, va mai trece multă vreme până cînd să va face o nouă lege pentru tovărășii. Noi să folosim vremea de acum, să ne facem tovărășiile noastre, până în putere e legea de azi — căci cine știe ce aduce ziua de mâne!

*

Banca „Grănițerul“ din Dobra a luat hotărîrea vrednică de laudă să înceapă afacerile cu bucate, ca și pe această cale să stea în ajutorul clientelei sale. Dorim multă izbîndă!

*

Tovărășiile din Sêrbia, incepute abia cu 15 ani înainte au ajuns la un număr de 604 — dintre care 585 sunt tovărășii de credit, 2 tovărășii de valorizare, 7 lăptării și 8 tovărășii de consum — toate cu caracter agricol. Aceste tovărășii sunt îndreptate de două Centrale. La congresul ținut de curînd au luat parte 2500 delegați ai tovărășiilor.

*

Prețul bucatelor să mișcă încet. Din țările de peste ape sosesc știri de o scădere în prețuri. Morile d'aici încă nu să îmbulzesc la cumpărări, așa că prețurile închină în spre scădere.

S'a vîndut — socotit pe maja metr., în coroane:

Grîu	între	24'60—25'20	cor.
Săcară	„	23'20—23'40	„
Cucuruz	„	14'90—15'—	„
Ovăs	„	16'40—16'80	„

POSTA REDACȚIEI

Dlui Ioachim P. în F. Cetiți articolul din numărul de acum „Asig vit.“ Salutări.

Dlui Dr. O. V. S'au trimis. Cu dragoste.

Dlui I. Muntean în Oc. Trimite muștră în un săculeț credem că facem tîrg.

Inscrieți pe fața dincolo, membri la „Tovărășia Centrală“, și tăind apoi acest colț de foaie, cu Declarația, îl trimiteți de grabă în cuvertă la Administrația „Libertății“ în Orăștie (Szászváros)!

Cît de mulți! Cu cît mai mulți, cu atît treaba va fi mai strălucită!

Dacă nu ajunge locul din Declarație pentru toți subscriitorii — atunci faceți, după muștra asta și o altă Declarație scrisă și subscrieți în aceea.